

UR TIDNINGEN KALMAR 1865-08-09

Insänt av Rune Isaksson, Vallentuna

Tilldragelserna wid Edefors.

Norrbottens-kuriren tillskrifwer de under marknaden wid Edefors förefallna blodiga slagsmål inflytelsen afbränwinsrus och den afwoghet mot de inflyttade arbetarne som råder bland ortens infödingar med anledning af det dåliga uppförande, hwartill några af de förra gjort sig skyldiga, samt den sjelfkänsla och det misstroende mot allt främmande, som i allmänhet utmärka Norrbottningen.

Tidningen yttrar: "Med all sin med fog beprisade gästfrihet är Norrbottningen dock ganska ogin emot främlingar, synnerligast af den arbetande klassen. Så hafwa wi hört nykomlingar klaga öfwer swårigheten, ja omöjligheten af att för hwilket pris som helst erhålla så mycket som en "mjölkår" i wälförsedda bondgårdar. Dylikt kan ej annat än reta förwildade äfwentyrare, hwilka wänjt sig wid den åsigten, att "den enes skilling är lika god som den andres".

Om oroligheterna wid Edefors; meddelar R. D. U:s korresp. bland annat följande närmare underrättelser:

Öfra delen af Edeforsen och landet derinwid benämnes i almanachan Öfra Laxedet och af ortens befolkning Stora Edet, då den nedre delen deremot kallas Lilla Edet. Afståndet från Luleå utgör 11 mil och kommunikation underhålles både ofwan- och nedanför medelst ångbåtar. På en höjd ligga här ett par byggnader, som begagnas som kaserner för en del af den till omkring 250 man uppgående arbetsstyrkan för kanalanläggningen.

Fredagen den 21 Juli skulle marknad hållas. Redan aftonen förut wisade sig symptomer till kitslighet hos kanalarbetarne och till en groende fiendtlighet mellan desse ock ortens befolkning, hwilka grupperade sig under benämningen sörländingar ock norrländingar. Fredagsmorgonen började kanalarbetarne wända sig mot ett ock annat stånd och bedrifwa hwarjehanda ofog med deras innehåll.

Ett synnerligt föremål derfor war en af tyskarnes samt ett annat, tillhörigt en garfware från Luleå. Tyskens tålmod tog snart slut och han gjorde sig olyckligtvis skyldig till den obetänksamheten att hota orostiftarne med en revolver samt afsköt ett löst skott i luften för att skrämma dem.

Detta hade den gifna följden att ännu mer uppreta dem och raseriet nådde sin höjd, när strax derefter garfwaren, som hade sitt stånd midt emot tyskens, sprang öfwer gatan och med den senares revolver afsköt ännu ett löst skott. Detta war

som en väntad signal, ty från denna stund utbredde sig oordningarne på alla håll.

Nu började ett stenregn mot de begge nämnda stånden, hwilka omsider skola hafwa rifwits i bitar och en god del afwarorna blifwit förstörd. Emellertid wände sig wåldet äfwen mot andra stånd och andra personer. Stenar började hagla in i dem och deras egare funno rådligast att slå igen dem. De fredliga lappmarksnybyggarna öfwerföllos och misshandlades. En massa folk från kringliggande trakter tog sin tillflykt ombord på ångbåten Hedensfors, som låg wid Lilla Edet, och nedstufwades i lastrummet.

Då kanalarbetarne sökte tränga ombord fann sig det särskildt för ordningens upprätthållande bland kanalarbetarne tillförordnade polisbiträdet föranlåten att aflossa ett par skott, hwilka träffade twenne norrbottningar, den ene i axeln och den andre i armen, men som pistolen war laddad med hagel, hade skotten ingen farlig werkan.

Twenne kanalarbetare lyckades man att häkta och afförde dem med ångbåten Edefors till Storbacken. Till hämnd härför mottogs ångbåten wid sin återkomst med stenkastning, så att han måste hållas ute på elfwen.

Emellertid hade ett större antal af landtbefolkningen samlat sig på Lördagen, och det kom till en sammandrabbning mellan den och kanalarbetarne, hwilken mest bestod i stenkastning, och hwarwid de sednare drefwos in i kasernen, som fick några fönsterrutor inslagna. Efter ett par timmar skingrade sig likwäl landtbefolkningen.

Först på Tisdagen anlände den requirerade militärstyrkan 50 man, men wid dess framkomst hade flertalet af arbetarne redan återgått till sitt arbete; närmare 30 häktades. Några af de värsta orostiftarne saknades likwäl och det troddes att de rymt nedåt landet för att komma undan söderut. Före afresan från Edefors på Onsdags eftermiddag, sammankallades arbetsstyrkan och landshövding Bergman höll ett tal till dem, deruti han framhöll det brottsliga i deras uppförande ock frågade slutligen, om de wille lofwa att hädanefter iakttaga ordning, hwarpå de med en mun swarade: ja.

– Bränwinet har påtagligen warit roten och upphofwet till detta beklagliga uppträde.

Läs mer i "Glimtar från Edeforsbygden" 1995